

פרשת ויחי – שלישי

**(יז) וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי־יֵשִׁית אָבִיו
יְדִימִינוּ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם
וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יֶד־אָבִיו
לְהַסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־
אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה:**

רש"י א וַיִּתְמַךְ יֶד אָבִיו. הרימה מעל ראש בנו וְתִמְכָּה בִידוֹ:

יז וַיֵּרָא יוֹסֵף, אָרִי שׁוֹי
אָבוֹהִי יָד יְמִינִיה עַל
רִישָׁא דְאַפְרַיִם וּבְאִישׁ
בְּעֵינֹוהִי; וְסַעֲדָה לִידָא
דְּאָבוֹהִי, לְאַעֲדָאָה יְתָהּ
מֵעַל רִישָׁא דְאַפְרַיִם
לְאַנְחוּתָהּ עַל רִישָׁא
דְּמְנַשֶּׁה.

**(יח) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו
לֹא־כֵן אָבִי כִי־זֶה הַבְּכֹר
שֵׁים יִמִּינְךָ עַל־רֹאשׁוֹ:**

יח וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לְאַבוֹהִי,
לֹא כֵן אָבִא: אָרִי דִין
בְּכָרָא, שׁוֹ יְמִינְךָ עַל
רִישִׁיה.

**(יט) וַיִּמָּאן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדְעָתִי
בְּנִי יָדְעָתִי גַם־הוּא יִהְיֶה
לָעָם וְגַם־הוּא יִגְדֹּל וְאוֹלָם
אָחִיו הַקָּטָן יִגְדֹּל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ
יִהְיֶה מְלֹא־הַגּוֹיִם:**

יט וְסָרִיב אָבוֹהִי, וַיֹּאמֶר
יָדְעָנָא בְרִי יָדְעָנָא אָף
הוּא יְהִי לָעָם, וְאָף הוּא
יִסְגִי; וּבָרַם, אָחוֹהִי
זַעִירָא יִסְגִי מְנִיָּה,
וּבְנוֹהִי, יְהוֹן שְׁלָטִין
בְּעַמְמִיָּא.

רש"י א יָדְעָתִי בְנִי יָדְעָתִי. שֶׁהוּא הַבְּכוֹר: גַּם הוּא יִהְיֶה לָעָם. וַיִּגְדֹּל שְׁעֶתִיד גִּדְעוֹן לָצֵאת מִמֶּנּוּ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה גַם עַל יָדוֹ: וְאוֹלָם אָחִיו הַקָּטָן יִגְדֹּל מִמֶּנּוּ. שְׁעֶתִיד יְהוֹשֻׁעַ לָצֵאת מִמֶּנּוּ שֶׁיִּנְחִיל אֶת הָאָרֶץ וּלְלַמֵּד תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל: וְזָרְעוֹ יִהְיֶה מְלֹא הַגּוֹיִם. כָּל הָעוֹלָם יִתְמַלֵּא בְּצֵאת שְׁמֵעוֹ וּשְׁמוֹ כְּשִׁיעֲמִיד חֲמָה בְּגִבְעוֹן וִירַח בְּעַמֶּק אֵילוֹן:

**(כ) וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃
בָּךְ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם
וּכְמְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם
לִפְנֵי מְנַשֶּׁה:**

כ וּבְרִיכְנוּן בְּיוֹמָא
הַהוּא, לְמִימַר, בָּךְ
יְבָרִיךְ יִשְׂרָאֵל לְמִימַר,
יִשְׁוִינְךָ יי כְּאַפְרַיִם
וּכְמְנַשֶּׁה; וְשׁוֹי יְת
אַפְרַיִם, קָדָם מְנַשֶּׁה.

רש"י א בָּךְ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. הֵבֵא לְבָרַךְ אֶת בְּנָיו יְבָרְכֶם בְּבִרְכָתָם וַיֹּאמֶר אִישׁ לְבָנוֹ יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וּכְמְנַשֶּׁה: וַיֵּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם. בְּבִרְכָתוֹ לִפְנֵי מְנַשֶּׁה לְהַקְדִּימוֹ בְּדִגְלִים וּבַחֲנוּפֹת הַנְּשִׂאִים:

**(כא) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף
הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהִיָּה אֱלֹהִים
עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל־
אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם:**

כא וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף,
הִנָּנָא מָאִית; וִיְהִי
מִימְרָא דִיִּי, בְּסַעֲדָכוֹן,
וַיִּתִּיב יְתָכוֹן, לְאַרְע
אַבְהָתָכוֹן.

**(כב) וְאָנֹכִי נָתַתִּי לָךְ שְׂכָם אַחֵר
עַל־אֲחִיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד
הָאֻמְרִי בַּחֲרָבִי וּבִקְשָׁתִּי: פ**

כב וְאַנָּא יְהִבִּית לָךְ,
חֹלֶק חַד יִתִּיר עַל
אַחֶיךָ: דְּנִסִּיבִית מִיַּד
דְּאַמּוֹרָאָה, בַּחֲרָבִי
וּבִקְשָׁתִּי.

רש"י א וְאָנֹכִי נָתַתִּי לָךְ. לְפִי שְׂאֵתָה טוֹרַח לְהַתְעַסֵּק בַּקְבוּרָתִי וְגַם אָנִי נָתַתִּי לָךְ נַחֲלָה שְׁתַּקְבֵּר בָּהּ וְאִיזִדּוּ זֶה שְׂכָם שְׁנֵאמַר וְאֵת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הָעֵלּוּ וְגו' מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְשָׂכָם: שְׂכָם אַחֵר עַל אֲחִיךָ. שְׂכָם מִמָּשׁ הִיא תְהִיָּה לָךְ חֶלֶק אַחֵר יִתְּרָה עַל אֲחִיךָ: בַּחֲרָבִי וּבִקְשָׁתִּי. כְּשֶׁהָרָגוּ שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֶת אֲנָשֵׁי שְׂכָם נִתְכַּנְּסוּ כָּל סְבִיבוֹתֵיהֶם לְהַזְדַּוֵּג לָהֶם וְחָגַר יַעֲקֹב כָּלִי מִלַּחְמָה כְּנִגְדָן. דְּבַר אַחֵר שְׂכָם אַחֵר הוּא הַבְּכוֹרָה שֶׁיִּטְלוּ בְּנָיו שְׁנֵי חֲלָקִים וּשְׂכָם לְשׁוֹן חֶלֶק הוּא כְּתָרְגוּמוֹ וְהָרַבָּה יֵשׁ לוֹ דּוּמִים בְּמִקְרָא כִּי תִשְׁתַּמּוּ שְׂכָם תִּשְׁתִּי שׁוֹנָאִי לִפְנֵי לַחֲלָקִים אַחֲלָקָה שְׂכָם. דְּרַךְ יִרְצָחוּ שְׂכָמָה אִישׁ חֶלְקוֹ. לְעַבְדּוֹ שְׂכָם אַחֵר: אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֻמְרִי. מִיַּד עָשׂוּ שְׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אֻמּוּרִי. דְּבַר אַחֵר שֶׁהִיָּה צִד אָבִיו בְּאֻמְרִי פִּיּוֹ: בַּחֲרָבִי וּבִקְשָׁתִּי. הִיא חֲכָמָתִי וְתַפְלָתִי. (עֵינן בְּרָא"ם שֶׁכָּתַב דָּאִי אֲפָשָׁר לְפָרֵשׁ עַל חֲרָבִם שֶׁל שְׁמַעוֹן וְלֵוִי דִּהָא לֹא עָשׂוּ מִדְּעַתּוֹ שֶׁהָרִי כָּעַם עָלֵיהֶם עַל זֶה. וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי בְּלֹאוֹ הָכִי אִי אֲפָשָׁר לְפָרֵשׁ עָלֵיהֶם דְּמָה נִתְיַנֵּת טַעַם יִהְיֶה עַל שְׁנִתְּנוֹ לְיוֹסֵף מִפְּנֵי שְׁלָקְחוֹהוּ שְׁמַעוֹן וְלֵוִי בַּחֲרָבִם וּבִקְשָׁתָם וְהִלָּא אֲדַרְבָּה מִזֶּה הַטַּעַם רָאוּי שִׁיתֵּן לְשְׁמַעוֹן וְלֵוִי וְלֹא לְיוֹסֵף וְדו"ק):